

Juliet
Blackwell

ŠAMPANĖS
VYNUOGYNAI

Iš anglų kalbos vertė
Astra Alba

Sofoklis

VILNIUS, 2023

Sergijui

Praradusi tave, aš netekau ir savo saulės, ir mėnulio.

Amžinai spindėk danguje, mano deimante.

Praradusi tave, aš netekau ir savo saulės, ir mėnulio,
ir žvaigždžių, kurios spindėjo man vienatvės naktį.

.....

Aš netekau svarbiausio žodžio – meilė, – tos gijos, vedusios
mane gyvenimo klaidžiausios labirintuos, kai netekau tavęs.

VINIFRED LETS

~ Liusė

*Reimsas, Prancūzija
1916 metai*

Mamos virbalai stuksena lyg metronomas, skaičiuojantis minutes, valandas, mėnesius, praleistus visada šaltuose, tamsiuose rūsiuose. Aidas atsimuša nuo kreida baltintų sienų.

Per pertraukas tarp bombardavimų sveikieji išdrįsta išlįsti į viršuje esantį pasaulį. Tam, kad pajustume ant veidų saulę, giliai įkvėptume oro, kuris, nors ir persmelktas dūmų, yra geresnis už priplėkusį požemių orą, ir pasirūpintume sužeistaisiais. Mes šukuojame apanglėjusius kadaise tokio gražaus miesto griuvėsius, ieškodami visko, kas būtų naudinga: nesudaužyto puodelio, vaikiško žaislo, apdriskusių antklodžių ar megztinių, kuriuos galima išardyti ir susivyti vilnonių siūlų.

Mano mamos rankos dėl lengvo gyvenimo buvo švelnios. Dabar stebiuosi, kaip godžiai tos pačios rankos perdirba senus nubrizgusius megztinius, narplioja siūlus, vynioja juos į sruogas, mirko vandenyje, kad išsitiestų susigarankščiavusios gijos, kartais net dažo: šviesiai geltona spalva svogūnų lukštais arba pilkai violetine vynuogių išspaudomis.

Anksčiau mama mane mokė, kaip sėdėti suglaudus kelius, kaip grakščiai vaikščioti ir kada šypsotis. Rūsiuose šie įgūdžiai neturi reikšmės. Bet iš mamos išmokau dar vieną pamoką: siūlai lieka nepakitę, kad ir koks būtų raštas. Tai vis ta pati vilna. Ji gali būti apsvilusi, išmesta, nutraukta nuo lavono. Gali būti

visiškai išdraikyta, susukta, sumazgyta lyg žiurkių lizdas, bet ją galima išplauti, išnarplioti ir vėl megzti. Ji gali įgauti naują formą. Pavidalas gali būti kitoks, o vilna iš esmės ta pati.

Žmogaus dvasia nenori mirti, ji atspari.

Tais pirmaisiais karo metais, be stiprių jaunų vyrų, be gerų arklų ar žemės ūkio technikos, nuo kalvų lyjant vokiečių kulkomis ir sviediniams, mes nusprendėme nuimti derlių. Tais pirmaisiais metais ir antraisiais, ir dar kitais. Kiekvieną rugsėjį, kai vasaros karštis pradeda užleisti vietą rudens vėsai, o rūsio šeimininkas paskelbia, kad derlius jau prinoko, prisidengę tamsa mes išeinam skinti vynuogių. Tempiam jas į požemius, spaudžiam sultis ir sudedam butelius vėsiuose, drėgnuose rūsiuose.

Derlių nuimame žinodami, kad mūsų pamėgtas šampanas bus tinkamas gerti tik po karo. Rinktinis pergalės šampanas, kurį reikia ragauti švenčiant karo pabaigą.

Moterys. Vaikai. Senukai.

Surenkam derlių.

Gaminam vyną.

Pirmas skyrius

Rozalina

Napa, Kalifornija

Dabartis

– Savo planelyje yra viena didelė problema, – tarė Rozalina, perbraukusi ranka aplanką, kurį Hju numetė ant stalo priešais ją. Pagal kelionės dokumentus, jai užsakytas bilietas į „Air France“ lėktuvą, išskrendantį iš San Fransisko į Paryžių kitą dieną po Kalėdų. Paryžiuje ji turėtų praleisti porą naktų, paskui pasiimti jos vardu rezervuotą nuomojamą automobilį ir vykti į Šampanę, esančią mažiau nei už dviejų valandų kelio į šiaurės rytus.

– Kokia problema? Aš pats jį užsaciau. – Hju linktelėjo galva ir iškalbingai mirktelėjo. – Pirma klasė – štai bilietas. Supranti? Bilietas?

– Bet man nepatinka Prancūzija. Nei prancūzai. Nei šampanas, tarp kitko.

– Ar nori pasakyti, kad nemėgsti *la Champagne*, Prancūzijos regiono, ar *le champagne*, putojančio nektaro, šlovinamo visame pasaulyje?

– Abiejų, kaip puikiai žinai. Nesu jų mėgėja.

Vienintelė Hju reakcija į jos blogą nuotaiką buvo plati šypseną. Rozalinos viršininkas atrodė kaip meškinas, užėmęs ankštą vynų gamybos ir importo kontorą, įsikūrusią kruopščiai renovuotame garaže erdviame jo namų kieme, Napos slėnio vynuogyne. Stambaus sudėjimo, kiek aukštesnis nei šešių pėdų vyras,

ironiškai skambančia pavarde Smolas*, dažnai pramogavo ir truputį per daug mėgavosi puikiu savo maistu ir vynu. Jo žilstantys rudi plaukai buvo pasišiaušę ir susivėlę, o drabužiai tokie netvarkingi, kad, jei Hju nebūtų taip gerai pažįstamas slėnyje, vietiniai gyventojai galėtų pamanyti, jog jis vienas iš tų klajoklių, kurie stovyklauja tarp vynmedžių, važinėja po Napos ir Sonomos greitkelius ir ieško butelių, kuriuos ant iškylų stalų palieka pasiturintys turistai, vykstantys degustuoti vyno.

Prieš dešimtį metų Hju įgyvendino savo gyvenimo svajonę ir įsigijo vynuogyną Napoje. Greitai supratęs, kaip sunku įsitvirtinti vyno gamybos versle, ėmėsi rinktinių vynu iš Prancūzijos ir Ispanijos importo bei prekybos per savo įmonę „Smolo kapitalo vynai“.

Jis mėgo juokauti: „Kaip uždirbti mažą kapitalą vyno versle? Pradėkite nuo didelio.“

Šiandien ant šviesiai mėlyno jo megztinio buvo matyti kandžių išgraužta skylė virš širdies. Rozalina žvelgė į skylę, svarstydama jos reikšmę. Smolas turėjo daugiau nei pakankamai širdies jiems abiem.

– Tikrai, Hju, – spyrėsi ji, stengdamasi suvaldyti neaiškią paniką, kunkuliuojančią kažkur giliai viduje, – žinau, dauguma žmonių norėtų nuvykti į Šampanę, kai visos išlaidos apmokėtos, bet aš tikrai nemėgstu keliauti. Ar esi tikras, kad būtent aš turėčiau skristi?

Jis linktelėjo.

– Endis vis dar ligoninėje su žmona ir jų per anksti gimusiu kūdikiu; dabar jis niekaip negalėtų išvykti.

– O kodėl *tau pačiam* nenuvykus? Galėčiau likti čia ir vadovauti kontorai.

– Man reikia vyninės atstovo Prancūzijoje. O tu ir esi vyninės atstovė.

* Angliškai *small* (tariama *smol*) reiškia mažas. (Čia ir kitur – *vert. past.*)

– Šiokia tokia.

– Kalbi prancūziškai.

– Šiek tiek.

– Ir turi skonį. Geresnį nei mano. Be to, – tęsė Hju, tvarkydamas pašto krūvą ir keletą vokų išmesdamas į šiukšliadėžę, – tiesiog gėda, kad niekada ten nebuvai. Koks save gerbiantis vyno atstovas nepabuvojo Prancūzijoje?

– Pabuvojau.

– Vieną kartą. Ir, jei neklystu, lankeisi Paryžiuje, kuris Prancūziją atspindi ne labiau nei Niujorkas Jungtines Valstijas. Prisipažink: tau ten patiko.

Ant šalikių žvilga snaigės, jiems stovint po žibintu prie Abačių ir Lepiko gatvių kampo. Apsvaigę nuo vyno ir konjako po vakarienės. Kikena stebėdami, kaip vyras tyliai slidinėja apsnigtu Monmartro gatvių grindiniu, o jų iškvėptas oras kyla lengvučiais debesėliais ir susimaišo šaltame ore.

– Tai mūsų juokas, – sako Rozalina, ištiesusi pirštinėtą ranką, tarsi norėdama sugauti miglę. – Grižk!

Dešas paima jos ranką, šildo tarp delnų, bučiuoja.

– Bus daug daugiau, Roze. Visas gyvenimas juoko mano gražuolei nuotakai. Pažadu.

Jis melavo.

– Žinoma, patiko, – atsakė Rozalina, supratusi, kad Hju žiūri į ją, laukdamas atsakymo. – Tada buvo mano medaus mėnuo. Tai visai kas kita.

– Dešas daug kartų buvo Prancūzijoje. Jam ten labai patiko.

Išgirdusi vyro vardą Rozalina pajuto įprastą aštrų dūrį paširdžiuose. Vis dėlto ji vertino tai, kad Hju niekada nedvejojo jį tardamas. Kiekvieną kartą skausmas šiek tiek prislopdavo, kai kas nors kalbėdavo apie Dešą, tarsi viskas būtų normalu; tarsi iššaukdavo jo dvasią, iškviesdavo jo esybę į šį pasaulį. Dauguma žmonių stengdavosi vengti bet kokių užuominų apie jos vyrą

arba nusimindavo, lyg minėdami jį būtų darę kažką nederamo ir gėdingo.

– Man čia patinka, – atkakliai tvirtino Rozalina, žvelgdama pro langą į susipynusius vynuogienojus, nusidriekusius per kalvas, į kurių banguojančias linijas vienur kitur buvo įsiterpę ažuolai. Lygiagrečių eilių vaizdas ramino, tarsi dzeno meistras būtų pertraukęs milžinišku grėbliu per smėlį. – Nėra gražesnės vietos už Napą.

– Nieko blogo, jei kuriam laikui nori susirasti prieglobstį, Rozalina, – tyliai ištare Hju, o jo švelnus nuoširdumas dirgino jai nervus. – Bet tai nėra gyvenimo planas. Jei nuspręsi apsigyventi Napoje, tai ir turėtų būti sprendimas, o ne bandymas pasislėpti nuo gyvenimo.

Rozalinai ėmė peršėti akis, gerklėje pajuto šleikštulį. Viena ranka ji palietė ant kaklo kabantį sidabrinį medalioną, o kita paėmė kelionės dokumentus, apsimetė juos peržvelgianti, tikėdamasi išsiblaškyti, sulaikyti ašaras ir nuslopinti prasidedančią paniką.

Kvėpuok, priminė ji sau. Dešimt metų, gilių įkvėpimų...

– Kaip matai, – pasakė Hju, vėl pralinksmedžiusiu balsu, rodydamas į kelis darbotvarkės punktus, paryškintus juodu šriftu, – atstovausi „Smolo kapitalo vynams“ Šampanėje, Vincento, vyndarių globėjo, festivalyje, kuris vyks sausio dvidešimt antrąją. Iki tol susitiksi su vyndariais, maloniai pabendrausi, apžiūrėsi rūsius...

– Tarsi man šiame gyvenime reikėtų pamatyti dar daugiau vyno rūsių.

– Tau *tikrai* šiame gyvenime reikia pamatyti daugiau vyno rūsių, Rozalina, – neatlyžo Hju. – Šampano rūšiai nepanašūs į jokių anksčiau tavo matytus; vien po Reimsu jie užima dviejų šimtų kilometrų plotą. Išstas miestas po žeme. Ar žinai, kad per Pirmąjį pasaulinį karą prancūzai į požemius perkėlė išstas mokyklas ir įmones?

– Žavu, bet ar dėl to nori, kad važiuočiau? Dalyvauti vyno šventėje ir apžiūrėti rūsius? Man tai neatrodo labai rentabilu.

– Ne, ne, ne, taip pat pasirašysi sutartis su keliais naujais, mažesniais gamintojais. Tai mano vizijos pagrindas.

– Tavo... kas čia dabar?

Hju atsakė jai šypsena.

– Mano vizija – paskatinti žmones nustoti galvoti apie šampaną kaip apie prabangą, pasiūlyti jiems išgerti taurę su užkandžiais, kaip tai daroma Prancūzijoje. Amerikiečiai šampaną tapatina su dideliais, brangiais „Mumm“ ir „Taittinger“ namais. Noriu, kad surastum ir pasirašytum sutartis su keliais mažais šampano namais, tais, kurie už savo vyną neužsiprašo krūvos pinigų. Pirmas žingsnis – dar kartą patvirtinti mūsų įsipareigojimus Gasparui Blė, apsistosi jo vynuogyne. Blė pažįstu jau daug metų, bet vynuogynuose išgirdau gandą, kad „Bottle Rocket“ kažką siunčia į šventę. Supranti? Nenorėčiau prarasti Blė dėl konkurento.

„Bottle Rocket“ buvo didelis piktas vilkas, didžiausias Hju konkurentas, kuris varžėsi su juo dėl šeimų valdomų Prancūzijos vyninių produktų.

Rozalina linktelėjo galva. Žinoma, ji važiuos atstovauti „Smolo kapitalo vynams“ Šampanėje, negalėtų atsakyti Hju; per daug jam skolinga. Be to... gal jis kažką sumanė. Gal jai reikia pokyčių, kad išbristų iš sielvarto. Rodos, daugiau niekas nepadedą.

– Tai kaip sekasi Endžiui ir jo žmonai? – pavėluotai sugalvojo paklausti Rozalina. – Ar kūdikis jau išrašytas iš Naujagimių intensyviosios terapijos skyriaus?

– Kūdikui ir mamai sekasi puikiai. Vakar nunešiau jiems dovanų krepšelį, pasirašiau ant atviruko visų mūsų vardų.

– Labai gražu iš tavo pusės. – Rozalina viduje susigūžė. Ji buvo ta, kuri pirkdavo dovanas, siųsdavo atvirukus, lankydavo

draugus ligoninėje. Ji buvo ta, kuri galvojo apie kitus, rengdavo improvizuotus vakarelius, niekada nepamiršdavo draugo gimtadienio. Dar viena netikėta žeminanti sielvarto apraiška: našlė susitelkė tik į save.

– Tai ne problema, o dingstis pirkti kūdikio daiktus, – atsakė Hju. – Tie drabužėliai tokie mažyčiai; sunku patikėti, kad žmogus gali tilpti tokioje mažoje pakuotėje, tiesa? Ar žinai, kad kūdikiai ateina į šį pasaulį su mažulyčiais nagiukais?

Rozalina nusišypsojo dėl nuostabos jo balse.

– Girdėjau.

– Šiaip ar taip, Endis nesidžiaugia, kad turės praleisti šią kelionę – tai jau tikrai.

– Neabejoju. Prieš išvykdamą paskambinsiu jam.

Hju palenkė galvą ir įsmeigė žvilgsnį į Rozaliną.

– Išnaudok šį laiką, Roze. Rimtai. Kartais kelionė gali nupurtyti voratinklius, atverti akis naujoms galimybėms.

– Aš ką tik grįžau iš Paso Robleso, pameni?

– Paso savotiškai žavus, bet tai tikrai ne Prancūzijos kaimas.

– Vis dėlto Paso Roblese yra „7-Eleven“ parduotuvių, kurios, skirtingai nei skelbia pavadinimas, dirba dvidešimt keturias valandas. Sakyčiau, tikra dovana žmonijai.

– Šampanė – tai svajonė, Roze. Dešui ten patiko; nujaučiu, kad ir tu būsi sužavėta.